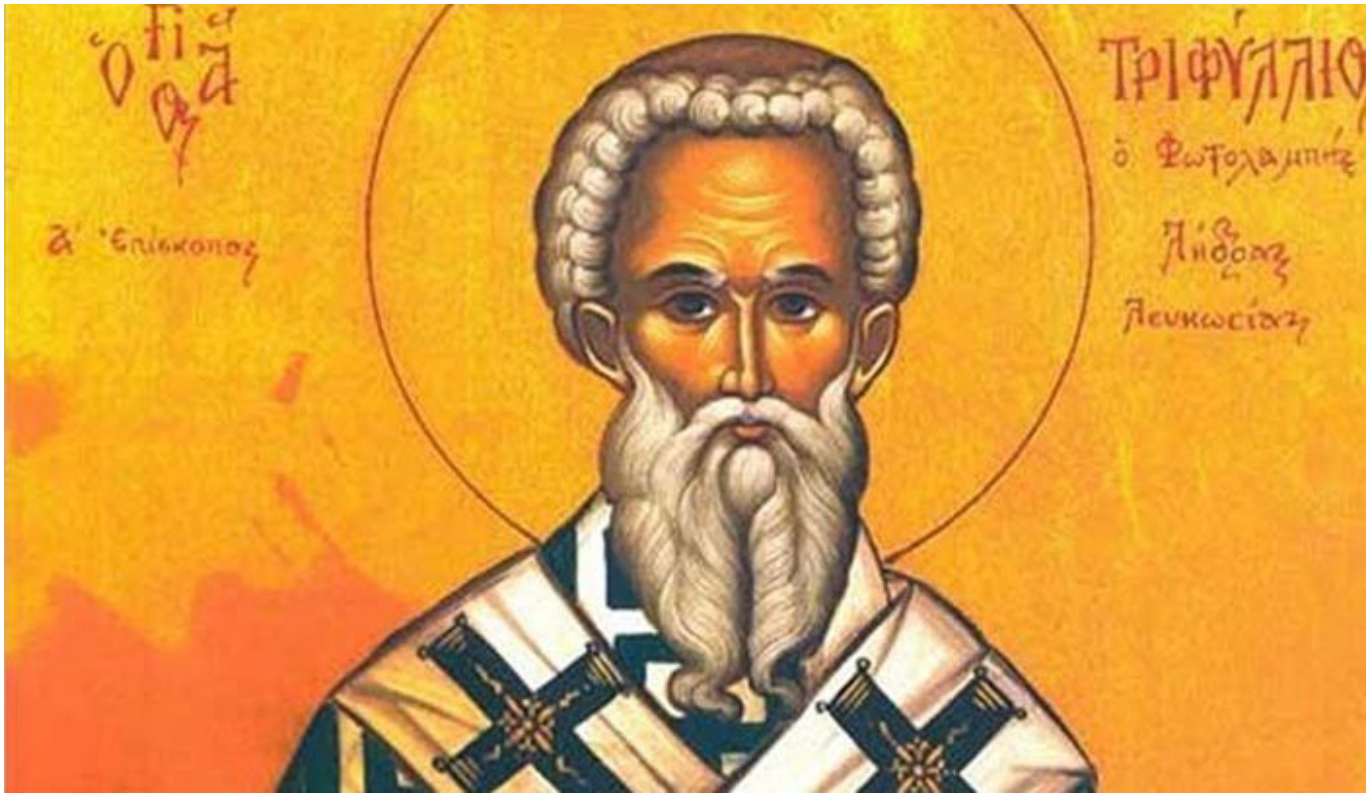
13/06/2026

13 Ιουνίου: Εορτάζει ο Άγιος Τριφύλλιος, Επίσκοπος Λήδρας

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, 13 Ιουνίου η Εκκλησία εορτάζει τη μνήμη του Αγίου Τριφυλλίου, Επισκόπου Λήδρας, και της Αγίας Μάρτυρος Ακυλίνης.

Άγιος Τριφύλλιος Επίσκοπος Λήδρας

Μας είναι γνωστός από διάφορες πηγές. Στο Συναξάριον της Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται την 13η Ιουνίου. Εξ άλλου αναφέρεται το έτος 344 στα πρακτικά της Συνόδου της Σαρδικής (σημερινής Σόφιας της Βουλγαρίας), τα οποία είχε προσυπογράψει μαζί με τους άλλους συγχρόνους του Κυπρίους επισκόπους. Ο Estienne de Lusignan (Εστιέν ντε Λουζινιάν) γράφει ότι ο Άγιος Τριφύλλιος είχε ανέλθει στον επισκοπικό θρόνο των Λεδρών κατά τα μέσα του 4ου αιώνα. Ο Λεόντιος Μαχαιράς τον μνημονεύει επίσης στο Χρονικόν του, γράφοντας: Τριφυλλίου του Φωτολάμπους, επισκόπου Λευκωσίας.

Ο Άγιος Τριφύλλιος είναι ο πρώτος και ο μόνος γνωστός στην ιστορία επίσκοπος Λήδρας η Λεδρών (Λευκωσίας). Γεννήθηκε στην Κύπρο πιθανώς περί τα τέλη του 3ου αιώνος μ.Χ. Ως πατρίδα του θεωρείται η Τριμυθούντα και η Λευκωσία. Σε ένα χειρόγραφο Συναξάρι αναφέρεται πως ο Άγιος είχε πατέρα έναν από τους δώδεκα περιφανείς άνδρες που ο Μέγας Κωνσταντίνος είχε μεταφέρει από τη Ρώμη στη Κωνσταντινούπολη. Από την Κωνσταντινούπολη ο νεαρός Τριφύλλιος με τη μητέρα του Δομνίκη πήγαν να προσκυνήσουν στα Ιεροσόλυμα και στην επιστροφή τους ήλθαν στην Κύπρο. Εδώ ο Τριφύλλιος συνδέθηκε με τον Άγιο Σπυρίδωνα και η μητέρα του αργότερα έγινε μοναχή. Ως επίσκοπος ίδρυσε γυναικείο μοναστήρι στη Λευκωσία (κάποιοι ερευνητές θεωρούν ότι βρισκόταν εκεί που είναι σήμερα το μοναστήρι των Καλογραιών στο Καϊμακλί), στο οποίο τάφηκε η μητέρα του και έκτισε τον καθολικό (κύριο) ναό της πόλης, στον οποίο φυλάχθηκαν τα λείψανά του.

Ο Άγιος σπούδασε νομικά στην περιώνυμη σχολή της Βηρυτού. Αυτό αναφέρεται στην Εκκλησιαστική Ιστορία από τον Νικηφόρο Κάλλιστο ο οποίος γράφει: Τον Τριφύλλιον εκείνον των Λεδρών επίσκοπον, λόγου τε αρκούντως πεπειραμένον, και δια νόμων άσκησιν, πλείστον εν τη εις Βηρυτόν διατρίψαντα πόλει... Αλλά και ο ιστορικός Σωζομενός στην Εκκλησιαστική Ιστορία, ονομάζει τον Τριφύλλιον: επίσκοπον, άνδρα άλλως τε ελλόγιμον και δια νόμων άσκησιν πολύν χρόνον εν τη Βηρυτίων πόλει διατρίψαντα... Και οι δυο αυτοί εκκλησιαστικοί συγγραφείς θεωρούν ότι ο Τριφύλλιος ήταν πολύ μορφωμένος και λόγιος. Στην Βηρυτό παρέμεινε για μεγάλο διάστημα, σπουδάζοντας τους νόμους και στο τέλος δέχθηκε το άγιο βάπτισμα. Επανελθών στην Κύπρο χειροτονήθηκε διάκονος υπό του Αγίου Σπυρίδωνος, Επισκόπου Τριμυθούντος, και διακρίθηκε για τη ρητορική δεινότητά του και το χάρισμα του λόγου.

Ο ιστορικός Ιερώνυμος αναφέρει ότι ο Άγιος Τριφύλλιος υπήρξε πολυγραφότατος συγγραφέας κι ότι ο ίδιος ο Ιερώνυμος είχε διαβάσει ένα έργο του, που ονομαζόταν Υπόμνημα εις το Άσμα Ασμάτων του Σολομώντος. Ο Βυζαντινός λεξικογράφος Σουίδας αναφέρει πάλι ότι ο Άγιος Τριφύλλιος είχε γράψει σε ιαμβικό ποιητικό μέτρο τον Βίο και τα θαύματα του Αγίου Σπυρίδωνος. Γνωρίζουμε έτσι δυο από τα έργα του Τριφυλλίου, από τα οποία, πάντως, δεν σώθηκε κανένα. Οι διάφορες εκκλησιαστικές πηγές αναφέρουν και συμφωνούν όλες ότι ο Άγιος Τριφύλλιος υπήρξε μαθητής του Αγίου Σπυρίδωνος. Στον Βίο του Αγίου Σπυρίδωνος απαντώνται αρκετές αναφορές στον Άγιο Τριφύλλιο, ο οποίος επανειλημμένα είχε συνοδεύσει τον Σπυρίδωνα σε περιοδείες του στην Κύπρο όσο και αποστολές στο εξωτερικό. Εκτός από πολύ μορφωμένος και σπουδασμένος στη φημισμένη τότε σχολή της Βηρυτού, κι εκτός από συγγραφέας, αναφέρεται ακόμη ότι ο Άγιος

Τριφύλλιος υπήρξε και δεινός ρήτορας. Δυστυχώς και από τα γραπτά έργα του θείου αυτού ιεράρχου και ποιμένος, αν και συνέγραψε πολλά έργα, δεν έχει διασωθεί παρά μονάχα μεταγλωττισμένος σε απλούστερη γλώσσα ο βίος του αγίου Σπυρίδωνος, τον οποίο είχε αρχικά συγγράψει όπως είπαμε ο ίδιος σε ιάμβους. Το έργο αυτό βρίσκεται σε πολλούς κώδικες όπως της Εθνικής Βιβλιοθήκης των Παρισίων, του Βελγίου, του Βατικανού, της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης και αλλαχού. Ο Άγιος Ιερώνυμος, επαινώντας τον Άγιο, γράφει ότι υπήρξε ένας από τους ευγλωττότερους κληρικούς του 4ου αιώνος μ.Χ. και ότι ανέγνωσε πολλά έργα του, εκ των οποίων κανένα δεν περισώθηκε.

Κοντά στον θαυματουργό Σπυρίδωνα ο Τριφύλλιος μυείται καθημερινά στα μυστήρια του χριστιανισμού. Με τη μελέτη, την προσεκτική ακρόαση, και τον φλογερό ζήλο του κατόρθωσε σε λίγο διάστημα, να γνωρίσει τη χριστιανική πίστη σε όλη της την απλότητα, τη δύναμη και τη δόξα και να χειροτονηθεί από τον Άγιο διάκονος του. Από τη θέση αυτή ο νεαρός μαθητής άρχισε να δείχνει όλες τις ικανότητες και τα χαρίσματα με τα οποία τον προίκισε ο Θεός.

Ενώ, λοιπόν, ήταν ακόμη διάκονος ο άγιος Τριφύλλιος, ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος, γιός του Μ. Κωνσταντίνου, είχε αρρωστήσει βαριά. Πολλοί και ονομαστοί ιατροί έσπευσαν να παράσχουν θεραπεία στον ασθενή αυτοκράτορα, όμως δυστυχώς η κατάσταση της υγείας του επιδεινωνόταν συνεχώς. Τότε, ο αυτοκράτορας είδε σε όραμα δύο αρχιερείς, οι οποίοι αφού θα έρχονταν στο παλάτι και θα τον ευλογούσαν θα του χάριζαν και την ίαση στην ασθένειά του. Τότε, κάλεσε όλους τους τότε αρχιερείς της αυτοκρατορίας στο παλάτι, μέσα σ’ αυτούς και τον Άγιο Σπυρίδωνα. Ο Άγιος Σπυρίδων όμως, ως θεοφόρος, διέβλεψε ότι ο άλλος αρχιερέας που εμφανίστηκε στο όνειρο του αυτοκράτορα ήταν ο μέχρι τότε διάκονός του Τριφύλλιος. Πήρε λοιπόν μαζί του τον νεαρό τότε διάκονό του Τριφύλλιο. Φθάνοντας στο παλάτι, οι φρουροί μόλις αντίκρυσαν το άγιο Σπυρίδωνα να φοράει τα συνηθισμένα ευτελή ενδύματά του, το θεώρησαν ως προσβολή για τον αυτοκράτορα και άρχισαν να τον κτυπούν, χωρίς όμως να δεχθούν καμία αντίδραση από τον άγιο. Μόλις όμως πληροφορήθηκαν ότι πρόκειται περί του θαυματουργού αγίου Σπυρίδωνος αμέσως μετενόησαν και παρακάλεσαν τον άγιο να τους συγχωρέσει.

Ο Άγιος Τριφύλλιος ήταν απλός στο χαρακτήρα, ακτήμονας, αυστηρός ασκητής και φιλάνθρωπος και αξιώθηκε από τον Θεό του χαρίσματος της θαυματουργίας.

Ωστόσο (όπως αναφέρει ο Σωζόμενος), σε μια περίπτωση προκάλεσε την αγανάκτηση και αντίδραση του Αγίου Σπυρίδωνος επειδή σε ομιλία του για τον παράλυτο της Καπερναούμ, ο Τριφύλλιος αντήλλαξε τη λέξη κράββατον, με την

αρχαιοπρεπή λέξη «σκίμποδα». Δηλαδή τροποποίησε τη γνωστή ρήση του Χριστού «άρον σου τον κράββατον και περιπάτει» και αντί κράββατον είχε χρησιμοποιήσει την λέξη σκίμποδα, που θεώρησε καλύτερη, οπότε ο Σπυρίδων αγανακτισμένος του είπε: Δεν είσαι, βέβαια, ανώτερος εσύ από εκείνον [τον Χριστό] που είπε κράββατον. Εσύ γιατί ντρέπεσαι να χρησιμοποιήσεις την ίδια λέξη;

Σε μια άλλη περίπτωση Τριφύλλιος και Σπυρίδων ανέλαβαν μια πολύ δύσκολη οδοιπορία ανάμεσα στα βουνά της οροσειράς του Πενταδάκτυλου, για να πάνε στην Κερύνεια, όπου καθήκοντα ανώτερα τους καλούσαν. Την οδοιπορία αυτή περιέγραψε και πάλιν ο Τριφύλλιος σε ιαμβικό μέτρο. Δυστυχώς κι αυτή χάθηκε. Το μόνο που αναφέρεται, είναι ότι οι ομορφιές της περιοχής αυτής τόσο εμάγευσαν την ποιητική και συναισθηματική ψυχή του Τριφυλλίου, ώστε ο γηραιός δάσκαλος του να αναγκασθεί να τον παρατηρήσει.

— Μην παρασύρεσαι, αδελφέ, από τις επίγειες καλλονές. «Ουκ έχομεν ώδε μένουσαν πόλιν». Πατρίδα μας είναι ο ουρανός. Στον ουρανό και στις αθάνατες κι αιώνιες ομορφιές του Ουρανού και της θριαμβεύουσας εκεί Εκκλησίας του Χριστού, ας έχουμε πάντα προσηλωμένο τον νου μας.

Όπως αναφέρθηκε εξελέγη Επίσκοπος Λήδρας (Λευκωσίας) και μετέσχε στη Σύνοδο της Σαρδικής, που έγινε το 343 μ.Χ. και υπήρξε σφοδρός πολέμιος των αιρετικών οπαδών του Αρείου, φίλος και υπερασπιστής του Μεγάλου Αθανασίου († 18 Ιανουαρίου).

Ο Άγιος κοιμήθηκε οσίως με ειρήνη, το 369 μ.Χ., και είναι πολιούχος της Λευκωσίας. Η τίμια κάρα αυτού φυλάσσεται με ευλάβεια στην ιερά μονή Κύκκου της Κύπρου.

Ο Λεόντιος Μαχαιράς εις το Χρονικόν του, αφηγείται και μια ιστορία, –που την τοποθετεί σε άγνωστο χρόνο– περί της κάρας του Αγίου Τριφυλλίου και την σχετίζει με τον Άγιο Διομήδιο τον οποίο ονομάζει μαθητή του Τριφυλλίου. Γράφει συγκεκριμένα ότι μια φορά, όταν οι Σαρακηνοί κατέλαβαν την Κύπρο, βρήκαν στην εκκλησία της Παναγίας Οδηγήτριας (προφανώς στη Λευκωσία) τον τάφο του Αγίου Τριφυλλίου, τον άνοιξαν και βρήκαν ακέραιο το λείψανο του Αγίου, οπότε έκοψαν την κάρα και το πήραν για να το κάψουν. Ο νεαρός Διομήδιος όμως, έκλεψε από αυτούς το κεφάλι του Αγίου κι έφυγε. Όταν οι εισβολείς τον κυνήγησαν, από θαύμα διογκώθηκαν και δεν μπόρεσαν να τον προλάβουν. Το λείψανο του Αγίου ετάφη ξανά στον Λευκομιάτη (προάστιο τότε της Λευκωσίας) όπου κτίστηκε Ναός που υφίστατο κατά τον 15ον αιώνα, αφού ο Μαχαιράς προσθέτει ότι και ως την σήμερον (δηλαδή στις μέρες του) πολομά πολλά θαύματα εις τα πρίσματα. Η εκκλησία εκείνη καταστράφηκε αργότερα, άγνωστο πότε, ενώ εξαφανίστηκε και

το λείψανό του. Κι ο Άγιος Νεόφυτος θεωρεί τον Άγιο Διομήδη μαθητή του Αγίου Τριφυλλίου. Ωστόσο φαίνεται από τα γεγονότα ότι ο Άγιος Διομήδης ήταν αρκετά μεταγενέστερος του Τριφυλλίου, συνεπώς δεν μπορούσε να ήταν μαθητής του. Εις ανάμνηση του γεγονότος της προσβολής των Ιερών λειψάνων του αγίου Τριφυλλίου από τους Σαρακηνούς, γινόταν κάθε χρόνο γιορτή στον ναό του Αγίου την ημέρα αυτή, 3 Μαΐου. Κατ' αυτήν προβάλλονταν τα μισοκαμένα λείψανα σε προσκύνημα. Την ίδια μέρα από τον γύρω χώρο μάζευαν βούρλα κι αλλά χόρτα, τα οποία έκαιαν, για να θυμούνται το εκεί έλος, που είχε αποξηρανθεί.

Ο μοναδικός ναός, σήμερα, σε όλη την Κύπρο, ο οποίος είναι αφιερωμένος στον πρώτο Επίσκοπο της Λευκωσίας, είναι το μικρό παρεκκλήσι στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου Ελένειον.

Ο προσκυνηματικός ναός του Αγίου Τριφυλλίου, του πρώτου Επισκόπου Λευκωσίας, στο Ελένειον, εγκαινιάστηκε στις 13 Ιουνίου του 1992.

Ο θεμέλιος λίθος είχε κατατεθεί ένα χρόνο προηγουμένως, στις 13 Ιουνίου 1991.

Πρόκειται για ένα πολύ μικρό και λιτό εκκλησάκι, με τριγωνική ξύλινη στέγη.

Μία εκπαιδευτικός θυμάται ότι όταν ακόμα υπηρετούσε στο Ελένειον, γίνονταν υπαίθριες λειτουργίες στο χώρο του ναού, τη μέρα της γιορτής του Αγίου. Ένα περιστατικό που θυμήθηκε και είχε σχέση με το ναό του Αγίου Τριφυλλίου, ήταν που επικοινώνησε μαζί της μία γυναίκα από την Κύπρο για να της πει ότι είδε στον ύπνο της κάποιον ιερωμένο που της ανέφερε ότι το όνομά του ήταν «παπα-Τριφύλλιος». Ο ιερωμένος είχε πει στη γυναίκα ότι ένας οικείος της (που είχε σοβαρό πρόβλημα καρδιάς) θα γινόταν καλά. «Πράγματι», όπως μας εξήγησε «ο γαμπρός της γυναίκας εκείνης, σε ιατρική εξέταση που υποβλήθηκε λίγο πριν υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση, φάνηκε ότι ήταν τελείως υγιής!»

Η μνήμη του Αγίου Τριφυλλίου εορτάζεται στις 13 Ιουνίου.

(Πηγή: pemptousia.gr)